

Juryrapport

KHMW Langerhuizen Bate 2024: Filosofie en geschiedenis der natuurwetenschappen

Dr. R.B. (Robert-Jan) Wille

Tussen lucht en ruimte. De geopolitiek van de mesosfeer en de geboorte van de moderne aardwetenschap

Freudenthal Instituut, Universiteit Utrecht

Het gekozen project is getiteld: *Tussen lucht en ruimte. De geopolitiek van de mesosfeer en de geboorte van de moderne aardsysteemwetenschap*. Het is ingediend door dr. Robert-Jan Wille, werkzaam aan de afdeling Wetenschaps geschiedenis en -filosofie Bètawetenschappen van het Freudenthal Instituut van de Universiteit Utrecht.

Doel van dit onderzoek is een wetenschapshistorische studie naar de conceptualisering van de mesosfeer als een 'onbekende' laag in de hoge atmosfeer, in de context van de geopolitiek van halverwege de twintigste eeuw. Welke wetenschappelijke, militaire en politieke belangen hebben in de periode van de twee wereldoorlogen en de Koude Oorlog bijgedragen aan de totstandkoming en vervolgens de marginalisering van het onderzoek naar de mesosfeer als luchtlaag? In het licht van recente pogingen om de mesosfeer met behulp van nieuwe instrumentatie alsnog beter te begrijpen, ook in relatie tot het huidige klimaatregime, is historisch onderzoek urgent. Door middel van archiefonderzoek in de Verenigde Staten, Scandinavië, Duitsland en Nederland beoogt de aanvrager een beknopte monografie over de mesosfeer 'tussen lucht en ruimte' te schrijven voor een breed publiek. De Bate zal besteed worden aan een student-assistent en reis- en verblijfkosten van de aanvrager en die assistent.

Het onderzoek dat Robert-Jan Wille gaat doen is origineel, spannend en interdisciplinair. Willes internationale ervaring en zijn eerdere boeken bieden vertrouwen in een goede afloop. Het voorstel is heel toegankelijk geformuleerd, en het archiefonderzoeksplan is gedetailleerd en adequaat. De jury verwacht dat het onderzoek, ook gezien de actualiteit van de klimaatproblematiek, een groot publiek zal aanspreken. Alles wat boven de aarde is, is onderwerp van studie. Dit is dan ook een onderwerp dat heel goed past bij de KHMW: het gaat om de interactie tussen natuurwetenschap en geopolitiek, urgenter wordt het niet.

*Prof. dr. K.Th. (Karin) Bijsterveld, hoogleraar wetenschap, technologie en moderne cultuur
Universiteit Maastricht*

*Prof. dr. Th.A.F. (Theo) Kuipers, emeritus-hoogleraar wetenschapsfilosofie Rijksuniversiteit
Groningen*

De jury vergaderde op 18 maart 2024 via Zoom onder leiding van KHMW-maatschappelijk lid mr. D.Ph. (Digna) Boetzelaar. Tevens was ter vergadering aanwezig prof. dr. A.P. (Ad) IJzerman, secretaris natuur- en medische wetenschappen KHMW.